

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefracate nu se
primesc. — Manuscrisurile nu se
retrimitează.
INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukes, Heinrich
Schindler, Rudolf Mosse, A. Oppelitz,
Nachfolger; Anton Oppelitz, J.
Dannenberg, în Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein, Bernat; în
București: Agence Havas, Suc-
cursale de Roumânie; în Ham-
burg: Karoly & Liebmann.
Prețurile inserțiilor: o seriă
garmonie pe o colonă 6 cr. și
30 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagină a 3-a o
seriă 10 cr. sau 90 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LVII.

„Gazeta“ iese în săptămână.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov
la administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etajul I:
Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Unu exemplar 5 cr. v. a.
sau 16 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 66.

Brașov, Mercuri, 23 Martie (4 Aprilie)

1894.

Nou abonament la „GAZETA TRANSILVANIEI“

Cu 1 Aprilie 1894 st. v.

se deschide nou abonament,
la care invităm pe toți amicii și
sprijinitorii fetei noastre.

Prețurile abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	12 fl.
pe șase luni	6 fl.
pe trei luni	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an	40 franci
pe șase luni	20 „
pe trei luni	10 „

Abonamente la numerele cu data
de Duminică:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	2 fl.
pe șase luni	1 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an	8 franci
pe șase luni	4 „

Abonarea se poate face mai ușor
prin mandate postale.

Administrațiunea

„Gazetei Transilvaniei“.

Pietate?

Brașov, 22 Martie v.

Alaltăieri s'a săvârșit în Buda-
pesta, cu mare pompă și alaiu, imor-
mentarea lui Ludovic Kossuth, ido-
lul demonstranților și al spărgē-
torilor de ferestri.

Maghiarii au să mulțumescă lui
Kossuth multe. N'avem nimic contra
acesta. Ei îi datoresc și cu pietate,
er pietatea față de bărbații
mari din sinul unei națiuni, e un
lucru frumos și de respectat—mai
alesu, când ea purcede dintr'un
sentiment curat de grațitudine, când
e sinceră, firească și nefățărîtă.

Pentru ca să fiă sinceră și fi-
rească manifestarea pietății, trebuia
ca în fața cosciugului acestui bărbat
insemnat, să amuțescă toate
pasiunile. Acesta însă nu numai că
nu s'a întemplat, der Maghiarii prin
terorisări sēlbactice și prin torță
brutală au ținut să impună doliul și
acelora dintre concetățenii lor, cari
nici-o dată n'au putut și nu vor
pută să se însuflețescă pentru idea-
lurile unui bărbat, care și-a fost
pus de țintă nimicirea a totu ce
nu este maghiar.

Ce-au voit adecă Maghiarii?
Nici mai mult, nici mai puțin, de-
cât să ne identificăm cu ei în a
presări și jali pe acela, care prin
rēstoilul civilu a făcut înainte cu
45 de ani să se verse atâta sânge
nevinovat pe câmpiile Terii ungu-
resci și ale Ardealului; în urma că-
ruia au rămas sute și mii de lo-
cuinte prefăcute în ruine; sute și mii
de existențe nimicite și atâtea inimi
nobile zdrobite de durere.

Acest om abia și-a închis
ochii, și etă că șovinismul maghiar
a început a spumega. Pare că spi-
ritele destrăbălate ale timpului de

rēsvrētire din 48, au înviat ērași;
pare, că întrēga maghiarime, fără
de nici unu scrupul și fără de nici
unū vėlū discretu, vine a se de-
clara de kossuthistă din creștetu
până în tălpi.

Trecem cu vederea scandalu-
rile drojdiei societății maghiare, care
în legătură cu tineretulu „de aur“ al
„națiunei“, au insuflat terore pe
stradele și în teatrele din Pesta.
Pote că prin acestea au ținut ei să
înalte vađa și gloria lui Kossuth în
fața lumii civilizate.

Ceea ce însă atinge și vatēmă
simțemintele noastre; ceea ce influen-
țeză asupra inimilor noastre, ca și
unū sloiu de ghiață, e purtarea bru-
tală, cu care toate păturile societății
maghiare au debutat în diferite
părți ale țării față cu noi Români,
din incidentul morții și imormen-
tării lui Kossuth.

În Timișoara bunăoară au spartu
alaltăieri ferestrele pacnicilor lo-
cutorilor români, pentru că n'au arbo-
ratu pe casele loru stēguri negre.
În Abrudău, în creerulu Munților
apusei — după cum ne scrie un
corespondent alu nostru — parve-
nitii maghiari au ridicat în piața
unū catafalcu în fața căruia un
popă unitarū a rostit un discursu
insolentū, agitându contra Români-
lor, cari nu serbeză memoria lui
Kossuth.

Ei bine, nu credeam, că con-
cetățenii noștri maghiari voru duce
lucrurile până aici.

În fața acestor felu de fapte
vėdite, cine se mai pote acum îndoi,
că Kossuth nu este înainte Maghiari-
lor unu semidēu, căruia i-se în-
chină și alu căruia nume a deve-
nit unu programu pentru ei? Cine
ar mai pută sustinē ađi, că isbucni-
rile fanatismului kossuthist sunt
numai nisce esaltări momentane?
Credem, că nimeni. Dimpotrivă,
lumea întrēgă se va fi convinsu acum,
că aici e vorba de o propagandă
sistematică din cele mai primejdioase
pentru Maghiaria până la marea
Nēgră și că manifestațiile sgomotose
din zilele trecute, ce s'au făcut în
Pesta și în totu rotogolul maghiarū,
nu sunt atātu expresiunea pietății,
cātu mai multu expresiunea ideilor
și planurilor, ce le-a lāsatu Kos-
suth dreptu moștenire Maghiarilor.

Din comitatul Huniadoră.

Deva, 31 Martie 1894.

Stimate d-le redactori! Dați-mi voie,
sē vė comunicu de aici câte-va evenimente
mai recente, cari caracterizează forțe mar-
cantu situațiunea actuală.

Indată ce s'a știut cu positivitate, că
„gubernorul“ și „sfântul ungurescu dela
Turin“ a rēposatū, „patrioții“ de pe la
noi, încă s'au pus în „acțiune“. Celu din-
tăiu, care a arborat stēgu negru, a fost
președintele tribunalului reg., apoi pro-
curorul reg. și pēndu vice-spanulū, pri-
marul, inspectorul reg. de finanțe, șac-
tērul jidanilor și politiciu dela „nemzeti
Caszino“, în fine: cei dela „ipartestület“. La
case private nu s'a pus nici unu stēgu
negru, va să dīcă doliul avea mai mult
caracteru oficial.

Nici bocete, nici vaiete amare nu se
auđiau; din contră: judecându după vese-
lia din ospetării, se putea crede, că patri-
oții dela noi, nu sunt atātu de întristați
și desneđajduți, ca în alte părți.

De să veđi minune!? Peste câte-va
zile, pe patrioții noștri îi apucă o jale es-
tra-ordinară. Studenții, calfele de bolte și
invēțaceii de meserie, ba chiar și unii am-
ploiați mai tineri și mai în vėrstă, se pre-
sentă pe strade, cu semnele de doliu pe bra-
țulu stāngū. Cu toate aceste, musica dela
hotelu, totă noptea trāgea la „Ciardașur“,
și de cătră diuă, la „doine valache“. Până
la ce gradu se va mai potența jalea, nu se
scie, — totu ce se pote observa e, că fla-
murile negre de pe tribunalu, de la oficiul
de dare și de la procurorulū, într'o di,
cum pudore, dispărură. Te miri, ce va fi fost
și asta?

La 27 l. c. reprezentanța orașenescă,
a avut o adunare extra-ordinară, pentru
ca să alēgă unu judecatoru de pace, un
esactoru, unu vice-notaru și unu scriitoru
la magistratu. „Părinții orașului“, erau peste
mēsura amariți, că ērași s'au făcutu patru
posturi nouē, deși acele posturi sunt cu
totulu superflue, și mai cu sēmă, prin
crearea a 4 oficii nouē, sarcinele orașu-
lui se mai mărescu, avēndu până acuma
32% aruncu.

Dreptu aceea și acum, ca la toate o-
casiunile, discutau în locuri publice, cum
s'ar putē scāpa de acestă nouă sarcină.
Când însă au intrat în sala adunării, au
uitat toate; acleară cu vioiciune pe vice-
comitele, care venise să conducă alegerea,
și nimeni nu a aflatu cu cale, să dīcă mă-
caru unu cuvēntu. S'a făcutu apoi alegerea
iute și după cum au plānuit cei de susu.

S'a ales unu jude de pace, care de
prezentu e primu vice-notaru comitatensu.
— Limbele rele spunū, că „avansarea“
acesta s'a făcutu cu scopu, ca să ajungă
altulū mai tineru în locul celui alesu...
s'a alesu unu esactoru, care numai acum a
a „picatū“ la noi, și care cu timpū, are să
scotă pe altulū din țințina mai tārđiu.

Mai caracteristică a fost alegerea vice-
notarului. Acestu domn, a fost conducătoru
de cărți fonduare, și pentru cause... mai
alesu de bōla, a fostu pus în pensiune.
— La ultima restaurare, „părinții orașului“
nu l'au aflatu demnū, nici pentru de a-l
alege de scriitoru, — er astāđi ilu alegu
vice-notar. Alū patru-lea, scriitorulū, a fost
calf de boltă.

Nota-bene, la postul de vice-notaru
și scriitoru au concurat și trei Romāni,
toți trei cualificați, — der' nu este astāđi
timpulū, ca și Romāni să ajungă la o co-
jiță, când partea lor e numai, ca să su-
pōrte cele 32% aruncu și alte sarcini grele.

La 29 Martie s'a ținut congregațiunea
comitatensă așa numita „de prima-vėra“. Ina-
inte de a vė face unu raportu, despre de-
cursul ședințelorū, trebuie să vė spunū, că
„patrioții jălitori“, au ținut mai multe con-
sultări prealabile, discutând mai alesu, că
ce să facă cu „cestiunea lui Kossuth“, căci
veđi Dōmne, nemeșii din comitatulū Hu-
nedōrei, dōră nu potū rēmānē nepāsători
fața de jalea generală.

Ce și cum au pertractat cestiunea,
nu sciu, — der' atātu s'a auđitū mai tār-
điu, că administratorii noștri, nu sunt toți
Kossuthisti, că mulți în cercuri private, nu
consintu cu alaiul de țēră, ce se face în
Pesta și că în considerare, că Romāni de
sigurū nu vorū lāsă, ca în congregațiune,
sē se aducă unu votu unanimu, cei mai se-

dați, au hotărītū, ca propunerile și desba-
terile, în „cestiunea Kossuth“, să fiă cātu
se pote de minime și fără vorbă multă.

Cei mai vehemenți adoratori ai
„sfântului“ espatriatū însă pretindeau, ca
Valahilorū să li-se infunde gura, — ba
unii se făliu dīcēndu, că pe cutare și cu-
tare Valahū, decă va cețea să vorbescă,
ilu vorū da afară, cu putere brutală.

Ast-felū a sositū diuă de 29 Martie.
Membri maghiari din ținutū s'au presen-
tatū puțin; Romāni vorū fi fostu vre-o
20-25, — dintre Sași încă au venitū vre-o
cāțiva După 9 ore fișpanulū Br. Szenke-
reszti, ocupāndu scaunulū presidialū, a ținutū
cuvēntare de preamārire din incidentul
morții lui Kossuth.

Baronulū, ca reprezentantulū guver-
nului maghiarū, în vorbirea sa a amintitū
numai de „magyar nemzet“ și că cātu de
multū a „doritū“ „națiunea“ realizarea le-
gilorū din 1848, cari legi le-a alcătuitū
Kossuth.

E adevēratū, — dīce fișpanulū, — că
mai tārđiu, căile lui Kossuth s'au despăr-
țit de căile noastre (adecă a magyar nem-
zet-ului) încātu „națiunea maghiară nu-lū
mai înțelegea pe marele patriotu, — acum
însă la mōrtea lui toate divergențele se ni-
micescu și o jale generală îmbracă toți,
dela magnatū, până la țērānulū celū din
urnă“ (??) Acestă vorbire seacă și scurtă, nu
li-a plăcutū Maghiarilorū jălitori, căci ei
se așteptau la alte elogiuri mari și laude
bombastice, der ce să-i face, decă alt-cum
s'a poruncit de susu... Este de notatū, că
fișpanulū și-a ținutū vorbirea ședēndu; pa-
trioții jălitori însă s'au sculatū în picioare
când a vorbitū de Kossuth. Membrii ro-
māni au rēmāsū ședēndu.

Imediatu după fișpanulū s'a ridicatū
vice-spanulū A. Hollaki și după o scurtă
motivare, a făcutū propunerea, ca:

„Reprentanța comitatului să-și es-
prime condolența protocolară pentru mōr-
tea lui L. Kossuth și să trimită adresă de
condolență familiei jălitore; că la inmor-
mentarea, ce va avē locu în 1 Aprilie, con-
gregațiunea să fiă reprezentată, sub con-
du cerea lui Colomanū Baresai, prin deputații
dietali și prin cei ce vorū avē voia, să-
însoțescă, depunēndu o cunună pe cata-
falcu; în fine că meritele lui Kossuth, să
se eternizeze în protocolu.

Incētāndu aprobārele membrilorū ma-
ghiarū, membrulū Franciscū Hossu Longinū
lūāndu cuvēntulū declară, că D-sa nu pri-
mesce propunerea vice-spanului. Propune-
rea d-lui vice-spanū, constă din trei puncte,
— dīce oratorulū — eu însă nu primescu
nici unulū din aceste puncte, pentru că:

Reprentanța comitatului Huniedōrei,
stāndu pe base legale, nu este și nu pote
fi îndreptățită a aduce unu conclusu, prin
care să se premārescă faptele politice ale
unui ast-felū de omū, care în totă viața
lui a lucratū contra basei legele, de as-
tāđi.

Propunerea, ce se face, vatēmă adēncū
sēmțemintele și principiile politice ale ma-
jorității absolute a locuitorilorū acestui co-
mitatū, cari sentimente și principii politice,
este datorū fiă-care cetățēnū alū patriei a-le
respecta.

Propunerea, ce se face, vatēmă adēncū
și sentimentele de lealitate cătră tronū și
dinastiă a întregei populațiunū, din acestū
comitatū, deōrece, o reprezentanță consti-
tuțională leală față de casa domnitōre, nici o-
dată nu va putē condola pe acela, care n'a
voitū să recunoscă drepturile dinastiei, ci

a lucrată contra lor, până la ultima răsuflare a lui.

Protestăm deci cu toată puterea cuvântului contra propunerii făcute, nu numai ca Români și reprezentanți legali, ci și ca cetățeni constituționali și leali supuși ai Majestății Sale!

Punctul al doilea, după care se dă voia orî și cui de-a ne pute reprezenta și a pune cununa, nu are nici o formă și nici o precizie recerută, deci nici nu poate fi baza unui concludus formal.

Câtă pentru punctul al treilea, vă mărturisesc, d-lor, că eu acela nu-l înțeleg. Nu știu, care merite ale lui Kosuth voiți să le eternizați! — cele înainte de 1848, sau cele după revoluțune? Eu așa cred, că ca fideli și sinceri supuși ai dinastiei și ai tronului, nici „meritele“ dinainte de 1848 și cu atât mai puțin „meritele“ după anii revoluțunei ale lui Kosuth, noi ca reprezentanți comitatense, nu le putem eterniza, fără ca cu dreptul cuvânt, să nu fim socotiți anti-dinastici, neleali și nefideli dinastiei și tronului, care avem datoria a-le apăra.

Din toate aceste considerațiuni ca credincios supus al Majestății Sale, nu primesc propunerea d-lui vice-span; din contră cer ca propunerea D-Sale să se ia dela ordinea zilei.

Acastă vorbire ținută în tonu resolut și sârbătoresc, a fost ascultată de întreaga adunare cu cea mai încordată atenție și liniște.

Coloman Barcsai, fostul vice-span și acum deputat la dieta din Budapesta, s'a încercat în câte-va frase, a arăta, că propunerea vice-spanului Hollaki, nu dovedește nici o nealitate față de tron și dinastie, drept aceea a declarat, că primesce cu plăcere misiunea, ce i s'a dat.

S'a vădit de pe fețele tuturor, că cestiunea acăsta o țin cu toții de foarte delicată, — de aceea, fișpanul s'a grăbit a pune cestiunea la vot, ér majoritatea congregațiunei, a primit propunerea vice-spanului.

(Va urma).

Un răspuns.

La articolul „Gazetei“ dela 5 (17) Martie intitulat „Ce voesc“, primirăm dela d-lu I. Russu Șirianu d-lele acestea următoarea întâmpinare, ce o adresă directorului foiei noastre:

Seghedină, 8 (20) Martie 1894.

Nu vreu să revin asupra acușățiunii, ce mi-ați adus cu ocazia primului proces de presă al „Foi Poporului“. Socotă, că după ce ați cetit vorbirea mea de apărare, rostită la Clușiu, V'ați convins singur, că fără temei am fost acusat. La totu casul, V'ați pronunțat înainte de a cunoșce tonul și cuprinsul discursului meu. Nici nu vreu să Vă fac imputări, că ați învinuit, mărginiindu-vă la generalități, fără a cita măcar două cuvinte. De-asemeni nu întreb, decă se poate numi cel puțin colegialitate faptul, că după ce a apărut vorbirea mea în „Tribuna“, nu ați revenit asupra-i să recunoșceți, că fără motive V'ați făcut procuror.

Trebuie să dică însă câte-va cuvinte despre articolul dela 5 (17) Martie al organului D-Voștră.

Ne întrebați: ce voim?

Voim să ne facem datoria de fi ai națiunii.

Liberi sunteți să nu Vă placă chipul nostru de-a ne apăra.

Ne învinuiți însă, că n'am luptat cu destulă tărie pentru steagul, cărui am închinat tinerețea noastră: vreți chiar să apărați demnitatea partidului național, cărui i-am fi adus știrbire prin atitudinea noastră: eu ca acusat, amicul meu dr. St. C. Popu ca apărător, într'un proces politic.

Față de aceste învinuiri cred că sunt acoperit cu cele trei condamnări suferite una după alta: nu se dau în judecată, nici se osândesc la Clușiu Român, cari fac pe placul Maghiarilor!

Mă mai învinuiți, că am vorbit unguresc.

Dér n'am ivorbită nici cum, deo-ace nu m'am apărut, nici am făcut vre-o declarațiune înaintea tribunalului. La întrebările presidentului, pe cari le-am înțeles, am răspuns pur și simplu cum mă chemă, și decă găsiți un Român să mă osândescă pentru-că am dîș pe unguresc: „30 éves, lapszerkesztő“, — apoi să rămân nevrednic de temnița, ce-o suferu! Chiar și atunci însă rămân în bună companie: la procesul dela Sătmăr al părintelui Dr. Lucaci s'a audiat atata unguresc! Nici unui Român nu i-a venit însă în minte să-l acuse fi pe părintele Lucaci, fi pe d. Coroianu, că n'au avut în vedere demnitatea națională.

Câtă despre atitudinea avocatului meu, mă declar întră toate solidar cu el. Pentru-că nu în așa chip a vorbit despre împăcarea cu Maghiarii, ca să lovască în demnitatea fiă chiar și a celui mai susceptibil Român, ci a întreat: cum vin să vorbescă foile maghiare și procurorul de pace, când pe noi ne întemnițază într'una, și a constat, că mai ales multe procese sunt cauza neînțelegerilor.

Terminându, întreb și eu: Ce voiți?

Să despicați firul de păr în patru? Să ne găsiți cu ori-ce preț scaderi? Cui credeți să folosiți prin acăsta?... Ș'apoi să nu uitați, că numai descindându pe arena luptei, numai stăndu alături cu noi, ați pute să cumpăniți drept greutate situației.

Nu V'am vădită însă nici la procesul Replicei, nici la cele patru procese ale „Tribunei“ și „Foi Poporului“. Dér vedu, că argumente în contra noastră aduceți mai ales din foile maghiare. Astfel purcedându, ați pute să decretați decapitarea întregului comitet și partid național.

Ori căutați tovarși de luptă și dojeniți numai pentru-că ați dori să ne vedeți mai resolut încă în lupta grea, ce se impune poporului nostru?

Vă rog să credeți atunci, că ori câtă Veți înainta, nu ne Veți găsi înderatul D-Voștră, ci cel puțin alături.

I. Russu Șirianu.

D-lu Russu Șirianu vorbește de acușățiunii, ce nu i s'au făcut, și nu răspunde la obiectul articolului din cestiune al „Gazetei“. Din totu cuprinsul scrisorii sale, în care face diverse sărituri stilistice, reiese numai atata pozitiv, că d-sa se simte acoperit în contra ori și căroră învinuiri ori imputări, prin condamnările suferite, și că se simte și se declară întră toate solidar cu apărătorul său.

Pe baza, pe care s'a pus d-lu Russu Șirianu, ar trebui să înceteze ori ce discuțiune, densusul fiind acoperit prin condamnări, ér avocatul lui fiind acoperit prin consensul și solidaritatea densusului. Și noi, la rândul nostru, am trebui să cerem scuse, că am fost atăt de „neleali“ și „necolegiali“, de a susține de-o parte, că n'a făcut bine și n'a lucrat cu tact d-lu Dr. Ștefan Popu, ca apărător în cele două procese de presă ale „Foi Poporului“, că a vorbit în împrejurările actuale de-o apropiată împăcare între Români și Unguri și a dat astfel privilegiu procurorului și foilor unguresci de-a exploata cuvintele sale în felul lor; de altă parte, că n'a făcut bine și n'a lucrat cu tact nici d-lu Russu Șirianu, ca acusat, decă și întră câtă în acest punct a fost solidar cu apărătorul său.

Atata numai a observat „Gazeta“ cu privire la procesul din Decemvre. Ear când, cu ocaziunea procesului dela 1/13 Martie, apărătorul a repetat tactica sa de atunci, variându din nou tema împăcării, și procurorul i-a răspuns, că nu crede în asigurările sale, că Români ar dori împăcarea, căci „Gazeta Transilvaniei“ l'a fost atacat, pentru-că a vorbit de împăcare, și când în fața acestei obiecțiuni apărătorul,

cu concursul și în solidaritate cu acusatul Russu Șirianu, a declarat, că „Gazeta Transilvaniei“ nu mai reprezintă ađ opiniunea publică, noi le-am spus domnilor din cestiune părerea noastră. în modul cel mai calm posibil.

N'am dîș, că fac pe placul Maghiarilor, dér am constat numai, că enunțațiunea d-lor, care avea de scop a lua în apărare atitudinea lor în afacerea ventilării cestiunei împăcării, desavuându atitudinea organului nostru și afirmându, că acest organ nu mai exprimă ideile și sentimentele, ce domnesc în popor, — a plăcut foilor maghiare.

Credem bucuros, ba suntem convinși chiar, că pentru acăsta Maghiarii nu și-au schimbat față cu d-lor părerea, ce o au despre toți Români, cari apără într'un chip său altul interesele naționale românesci, dér să ne credă și d-lu Russu Șirianu, că acea atitudine, pe care d-sa din nou o aprobă și o ia în apărare, declarându-se întră toate solidar cu apărătorul său, numai spre apărarea demnității partidei noastre naționale n'a putut sevi.

„Avocatul meu“, dice d-lu Russu Șirianu, „nu în așa chip a vorbit despre împăcarea cu Maghiarii ca să lovască în demnitatea fiă chiar și a celui mai susceptibil Român, ci a întreat cum vin să vorbescă foile maghiare și procurorul de pace, când pe noi ne întemnițază într'una, și a constat, că mai ales multe procese sunt cauza neînțelegerilor.“

Ne mirăm, că d-lu Russu Șirianu cetesce în „Gazeta“ și lucruri, ce ea nu le-a scris, ér în „Tribuna“ nu cetesce nici ceea ce s'ascriș și raportat despre chipul cum a vorbit de împăcarea cu Maghiarii apărătorul său. Noi îi vom veni în ajutor și vom reproduce acel pasagiu din vorbirea d-lui Dr. Ștefan Popu, publicată în „Tribuna“ dela 5/17 Martie. Etă-lu:

„Noi, domnilor jurați — dorim în totă sinceritatea apropierea acestor două națiuni, dorim aplanarea câtă mai grabnică a divergențelor dintre noi și d-vostre, și sunt între noi mulți aderenți sinceri ai acestui curent. Decă însă d-vostre, domnilor jurați, totdeuna de câte ori suntem aduși aici și în toate procesele ne primiți cu verdicte de osândă, ingreunați apropierea noastră și îi faceți — vă asigur — imposibil pe aderenții acestui curent. Dovediți de astădată, că și d-vostre doriți apropierea între noi și achitați — vă rog — pe toți acușății.“

Apărătorul n'a pus dér cestiunea așa cum o pune d. Russu Șirianu; n'a dîș, că foile maghiare și procurorul vorbesc de pace, ci a dîș, că Români doresc apropierea și aplanarea câtă mai grabnică a divergențelor dintre ei și Maghiari, a vorbit de un curent de împăcare dintre Români și de mulți aderenți ai acestui curent, și a dîș, că condamnările pe acăsta îi face imposibil. Ear la jurați a apelat să dovedescă „de astădată“, că și ei doresc apropierea.

Vă să dică apărătorul a fost cel ce a oferit împăcarea și, ca dovadă, că ofertul se primesce, a cerut achitarea acușăților. Ba mai mult, spre a documenta, că ofertul lui este în consonanță cu opiniunea publică română, a declarat în fața curții cu jurați, că „Gazeta Transilvaniei“, care n'a fost multămiș cu chipul cum a vorbit densusul despre împăcare în procesul anterior, nu mai reprezintă opiniunea publică.

Cu acăsta atitudine consună pe deplin și afirmarea din urmă a d-lui

Russu Șirianu, după care apărătorul său a constat, că „mai ales multe procese sunt cauza neînțelegerilor.“

Așadéră d. Russu Șirianu și avocatul său cred într'adeveru, că decă vor înceta urmărirea judecătoreșci, vor înceta și neînțelegerile dintre Români și Unguri? De aceea suferă d. Russu Șirianu ađ în închisoare, ca Români să nu mai aibă atatea procese de presă? A fost un timp între anii 1875 și 1885, când era încă juriul în Sibiu și Românilor li-se făceau foarte puține procese; ore atunci se înțelegeau ei mai bine cu Ungurii, ca ađ? Și ore crede d. Russu, că decă cei mulți aderenți ai împăcării, de care a vorbit apărătorul său, ar reuși să fiă ascultați și să realizeze câtă mai grabnică o apropiere și aplanare a divergențelor, nu s'ar mai pomeni de procese politice? Ungurii sunt ađ stăpâniți situațiunei; crede d-sa, că decă ar merge după dreptate și li-s'ar măsura și lor cu aceeași măsură, ar mai pute încăpea d-sa ađ în Seghedin de numeroșii lor condamnări politice pentru crima de lesă maestate, de înaltă trădare, pentru delictul de agitațiune în contra naționalității, în contra legilor și a stărilor legale?

Procesele politice nu sunt și nu pot fi niciodată o causă a neînțelegerilor, ci numai un efect al lor, după cum se accentuează aceste neînțelegeri mai mult sau puțin în decursul timpului. Multe procese politice, ce se fac ađ Românilor din partea ocăruierei unguresci, de asemenea nu pot fi cauza neînțelegerilor.

Dér este érași adevărat, că ocăruierea, prin aceste procese, urmăresce tendința și scopul vedit de a delatura și cauza neînțelegerilor, fiind de părere, că numai câțiva „agitatori“ fac neînțelegerile, și că, decă vor fi prigoniți și nimiciți acăștia, vor înceta și neînțelegerile.

Decă este așa, și credem, că și d-lu Russu va recunoșce, că este așa, atunci cum se potrivește cu tendința și scopul amintit al celor dela putere, că d-sa și apărătorul său declară procesele de presă ca causă a neînțelegerilor și în același timp le vorbesc Ungurilor de dorința de împăcare a Românilor, care mai ales din cauza proceselor nu se poate realiza? Nu s'au gândit densusii, că prin o astfel de atitudine contrarii noștri vor fi numai încurajați în pornirea lor și că speranțele lor, că prin multe procese vor ajunge a face pe Români să dorască totu mai multă apropierea, vor crește?

Pote că în focul discuțiunei nu și-au dat semă atunci de acăsta. N'au trebuit să-i avertizeze însă impresiunea, ce a produs o enunțațiunile d-lor asupra contrariilor noștri? N'a trebuit să-i lumineze răspunsul procurorului: cu voi nu mă pot încă împăca, mi-aș retrage bucuros acușățiunea, dér n'ați dat dovede de îndreptare!

N'am adus nici un argument din foile maghiare în contra d-vostre. Ferescă-ne Dumnezeu, să ne folosim de arma dușmanului contra fraților noștri. Suntem noi destul de harnici de a ne ajuta cu armele noastre morale, decă avem vre-o plângere asupra lor. Dér nu am putut rămâne indiferenți, vădându efectul, ce l'au produs vorbele d-vostre la contrari, și de aceea nu am putut ignora acel efect, ce s'a oglindat în părerea foilor unguresci. Este irrelevant, de ce cuvinte v'ați folosit; efectul ce l'au produs este lucrul de căpetenie. Ori dora mai voiți să sus-

țineți și acum, că a fost un lucru de minte și folositor cauzei, ca în aceste momente, când, cum fuși-ve ați accentuat, prigonirile au ajuns la culme, să le vorbiți contrariilor noștri de dorința Românilor de a se împăca, și de dragul acestei împăcări să vă încercați chiar a decreta decapitarea „Gazetei Transilvaniei“?

Nu, pe arena unei astfel de lupte, ce se conduce de-o astfel de cumpănire a greutății situației noastre, nu vom descinde nicăieri odată.

Se plânge mai departe d-lu Russu-Șirianu, că l'amuzat învinuindu-l, pentru că a vorbit unghuresc. Dér ce era să facem, să-l lăudăm?

Nu importă câtă a vorbit, ci numai de aceea se tractează aici, decât prin faptul, că a dat și acele puține răspunsuri unghuresce la întrebările presidentului, nu a prejudicat principiul de apărare și de validitate a dreptului nostru de limbă?

Și n'a fost vorba numai de d-sa, ci și de soțul său din proces, acuzatul principal, învățătorul Petrovic, care asemenea a dat răspunsuri în limba maghiară. Oare nu era de lipsă tocmai în procesul acesta care s'a făcut în favoarea principiului contrar, că este permisă și la locu maghiarisarea învățătorilor noștri, să se valideze dreptul nostru de limbă și să se protesteze astfel de fapt contra uneltirilor de maghiarisare?

Dér d-lu Russu Șirianu pentru a se asigura contra ori-cărei imputări s'acopere cu părintele Lucaciu, care l'a Sătmar, într'un proces al său, a vorbit și s'a apărât unghuresc. Se înșelă amar d. Russu de că crede, că a trecut neobservat între Români acest pas greșit al părintelui Lucaciu. Din contră el a produs mirare și resensu pretutindeni între cei ce înțeleg ce va să zică apărarea dreptului de limbă și de că nu s'a ventilat acesta și în țiare, d-lu Lucaciu a avut să o mulțămescă numai împrejurării, că era atât de persecutat și oă în procesul acela nu s'a tractat de-o cesiune națională, ci a fost numai un proces pentru pretinsă calomniă.

O greșelă a d-lui Lucaciu nu va pute însă nicăieri acoperi greșelă altora, căci dreptul de limbă nu este un drept, care este legat de persoană, ci este un drept nealienabil al națiunii române, la care nu poate renunța nici un Român, și numai pentru o clipă, pe câtă vreme vrea să își împlinescă datoria sa de fiu al națiunii.

Sperăm firmă, că d-lu Russu, care ne asigură, că vrea să își împlinescă această datorie, după ce se va mai cugeta asupra lucrului, ne va da dreptate și se va absolve de suspiciunea, că am voi să despăcim firul de păr în patru și am voi să-i găsim cu ori-ce preț scaderi „Gazeta“ își este conșcia de aceea, că i-a premersu în lupta pentru dreptul de limbă și d-sale și părintelui Lucaciu numai cu bun exemplu și decât d-lu Russu va recunoșce acesta în totă sinceritatea, nimic nu-l va mai împiedeca de a merge cu totă rezoluțiunea, nu alături cu noi, ci umăr la umăr și împreună cu noi, căci numai de acesta poate fi vorba cumpenind drept greutate situației și lupta grea, ce se impune poporului nostru.

SCRIRILE ȚILEI.

— 22 Martie.

Terorismul în Timișoara. Cetim în „Dreptatea“ dela 3 Aprilie: „Eri (Duminecă) dimineața ne-am pomenit, că și pe edificiul, în care se află redacția noastră, e aplicată un stindard negru. Posesorul casei

intrată a fost terorizat, încât se la 9 ore a improvisat un steg și l'a arborat pe edificiu ca să-și mântue ferestrele. În noaptea aceea au umblat pe strade cete de tumultuanți, cari atacau casele, unde nu erau steguri. Astfel au spart ferestrele la d-lu Pavelu Rotariu, avocat în loc. Au atacat cu pari ferestrele la locuința d-lor Dr. V. Branice și I. V. Barcianu, dér înainte de a pute face vre-o stricăciune, au luat-o la sănătoasă — fiindcă au simțit, că locuitorii sunt dispuși a răspunde acestei ovațiuni patriotice. La episcopul catolic — deși a fost de poliști păzită reședința — a succedut tumultuanților să spargă 3 ochiuri de ferestră. Tumultuanții au fost conduși de tinerimea școlară. Duminecă d. a. a fost în piața mare predică festivă, la care a venit din curiozitate mulțime de lume, care însă nimic nu înțelegea din vorbirile unghuresci. Cei mai zeloși și mai meritați pentru acest ciorobor, rentabil aici, au fost jidani și poliția orașenescă.“

— o —

Er procesul de presă. Cetim în „Tribuna“ de aci: Astăzi s'a înmanat d-lui Popa Necsa actul de acuză al prim-procurorului și rezoluțiunea Nr. 1314 - 894 a tribunalului din Clușiu, prin care se ficesă ziua de 24 Aprilie n. a. c., ca termină pentru pertractarea finală a procesului de presă intentat Țiarului nostru pentru adresa de aderență din numărul 226 al „Tribunei“ dela 10 (22) Octomvre 1893. Aderența incriminată este adresată redactorilor Țiarului nostru, din incidentul condamnării lor, în procesul de presă pertractat la 12 Septemvre 1893. Acușai sunt de astădată, d-nii Iovu Băbuțu preot, Ionu Munteanu, George Lupu, Aurel Al. Lazaru, Ionu Naicu, Davidu Ionu Grafu și Ionu Davidu Draganu din Bucium-Șasa, ca autori; Corneliu Scurtu, ca redactor responsabil, Ionu Popa Necsa ca tipograf responsabil și Eugen Brote, ca editor.

— x —

Inmormentarea lui Kossuth. Duminecă s'a săvârșit în Budapesta inmormentarea lui Kossuth. Ceremonia funebă s'a început la ora 11 a. m. Garda în jurul cociugului o țineau studenții universitari îmbracați în „disz magyar“. Ceremonia s'a început prin cântarea imnului „Szozat“. Publicul a ascultat cântarea cu capul descoperit. În jurul cociugului sta familia lui Kossuth și oratorii. Intâia vorbire a ținut-o superintendentul *Sarkány*; după el a vorbit în numele parlamentului Dr. *Jokai*, care a preamărit pe „mortul națiunii“. Jokai Țise la fine, că fericirea în care se află aci națiunea maghiară nu i-se datorește decât lui Kossuth. După Jokai vorbi *Gerloczy*, apoi cortegiu s'a pus în mișcare. La ora 1 1/2 conductul a ajuns la mormânt. Aici a vorbit preotul *Schranz*, *Juszth Gyula*, *Horánszky*, *Bottlik* și *Herman Ottó*. Ceremonia funebă s'a săvârșit la 2 1/2 ore.

— o —

Coroane eterne. Din incidentul morții M. On. D-ne *Constanța de Pușcariu*, a trimis subsemnatului Comitetu parochial: D-lu Ioan Peța 15 fl. nepoții Iuliu și Zeno 15 fl., d-lu avocat Iosif Pușcariu 5 fl. și dela familia d-lui Valeriu Bologa 5 fl., — total 40 fl., în locul unor cununi peritoare pe mormântul răposatei dōme drept cununi neperitoare la fondul pentru ajutorarea școlărilor români săraci înființat în memoria iubiților răposai. S'a adăugat și această sumă la numitul fond, ceea ce în acest mod se și chibeză. — *Brașov*, 19 (31) Martie 1894: *Comitetul parochial român gr. or. din cetatea Brașovului*.

Procesul de presă al „Tribunei“.

Clușiu, 30 Martie 1894.

(Raportu special al „Gaz. Trans.“)

(Urmare și fine.)

Președintele dând cuvântul procurorului, acesta începe cu frazele obișnuite, că autorul poeziei incriminate ar falsifica istoria, că ar abusa de paciința și liberalismul unghuresc ș. a. Spune, că sunt agitatori; versul incriminat — asta lă

necăjese rău — aduce aminte Românilor și îi însufleșește, vedând trecutul lor. Apoi, în loc de a fi obiectiv în acuză, începe a cita din cuvânt în cuvânt din scrierea unui șovinist dintre cei mai esaltați — descriind — după „istoricul“ acela, caracterul lui Mihai Eroul, și conchide, că nu e altceva totul, decât versiunea secolului al 19-lea.

Vre să demustre, că din Viena purceseuciderea hoțescă a lui Mihai și că la ducerea în deplinire a aceluia Maghiarii n'au avut nici un rol. Er la fine provocă pe jurați să condamne și pe redactor și pe editor, căci numai așa se vor dovedi de patrioți.

Președintele: Pofțiți să vi-se traducă acuză?

Acușaii nu potesc traduce acuză și cu apărarea lor însărcineză pe d-lu apărător.

Dr. George Ilea. D-sa spune cam următoarele: După cum se pōte vedea, obiectul poeziei este mōrtea tristă și neașteptată a principelui Mihai. Precum spun istoricii, e fapt, că n'a fost Mihai *persona grata* nici înaintea împăratului austriac, nici înaintea partidei lui Bathory. Din cauza rivalității sale cu Basta, s'a întâmplat chiar, că omeni lui Bathory l'au trădat lui Basta și l'au ucis în propriul său cort.

E fapt, că s'au răsunat crunt ambele partide asupra cadavrului gol, espus la vederea publică. Poezia rămâne deci curată numai pe lângă adevărul istoric. Și totuși scopul procurorului nu e scop îndreptățit, și de bine, ci acela, de a stărpi totă ambițiunea națională și totă însufleșirea poporului românesc atât pentru trecutul său glorios, cât și pentru prezentul și viitorul său!

Dela 1867 încōce câte procese de presă au avut organele de publicate ale poporului român? Foile unghuresci și nemțesci însă — căci aceste comit crime și agiteza — nicăieri n'au fost trase la răspundere; eră contra organelor române s'a pornit o adevărată persecuțiune. Și după întâmplările dela Turda și Oradea nu e nici o mirare, decât se găsesc penă românescă, care și în poezie și exprimă sentimentele și scōte țipet de durere. Er d-nul procuror în asta vede „agitare“. Drept, că agitațiunea este erumperea pasiunii din cauza comunicării unor adevăruri false, și provocare la ură, dér după ce istorice e constatată că nu în luptă, ci în cortul său a căzut Mihai pradă ucișărilor săi, nu se pōte constata necesar minte nici agitațiune, considerând, că se recere *provocare directă*... În înțelesul § 172 din cod. pen. nu se pōte judeca: acesta este numai un cuvânt de admoniare, ca să fiți cu cruțare față de naționalități.

D-lu apărător este silit a constata, că d-lu procuror îl și caracterizează cu nise argumentări schiōpe, pe lângă aceea aduce înainte, că i-a fost idealul de a uni sub un sceptru totă românia. — Pentru Dumneșu, în ce legătură sunt acele cu poezia acesta? Dér acuzatorul face circulus viciosus. Ii esplică apoi, că decât și acesta se pōte țeri înaintea tribunalului, atunci în patria noastră nu este „libertate de presă“.

Dér foile lor? În o fițică umoristică din Pesta apăruse un chip: căți-va Români așețai înaintea spēndurătoarei!.. (a bitōfa elē alitva). Nu mai trebuie comentari! Ce Țice d-lu procuror?... er acesta poezia e cu puțință să formeze acuză publică!!! Dēcă acesta e fapt de pedepsit, atunci așa este și acela! Și acest vers s'a format între împrejurările neferice de astăzi. Și decât li-e iertat lor (Ungurilor) totă, atunci așa cugetă și Românilor: dōr și mie mi-e iertat; sub aceeași lege stăm... Apoi îl luminează pe procuror, că este la mijloc și o împrejurare juridică (jogi körülmény). Desvōltă pe larg, cum în înțelesul § 172 din cod. pen. într'un fel se pedepsesc „delictul“ și în altul „transgressiunea“. Făcēndu atenți pe jurați să fie cu considerare la legi și împrejurări, cere achitarea acuzatilor.

După apărarea mēduosă, obiectivă și rostită în tonul cel mai liniștit, i-a răspuns (dér nu o așa repede ca mai înainte, căci nu o scia de rost) procurorul. Dr. *Pozsonyi*: Elu chiamă de martor pe istoricul *Szamosközy* și vrē să documenteze, că Mihai Eroul a voit să se susțină în *Ardeal*, er *România* să o cedeze Turcoilor, și că un așa om nu merită stimă, ci dispreț. (liberalis zsidó — Raport.). Apoi Țice, că tirania cu cadavrul lui Mihai nu Maghiarii, ci ostași flaman-dezi și germani au săvârșit'o. Cu privire la excepțiunile juridice s'a silit să „demustre“, că totuși poezia cuprinde agitațiune. Despre Români desemnați înaintea spēndurătoarei, nu scie nici în ce foie, nici când și unde a fost pusă? Ambiționează pe jurați, că dōr ei sunt chemați a judeca și a apreția tōte aceste delict, și Țice, că mai greu trebuie pedepsit, pentru-că „a mērték tele van“ (!) (adecă: „Cupa este plină“.)

Apărătorul Dr. Ilea l'ă reproșează urit. Constată simplu, că tōte cele Țise din istorie sunt pure *falsificări*. Ce se ține de foia aceea humoristică, elu n'a putut căuta tōte arhivele și a resfoi toți numerii ca să afle — pentru voia d-lui procuror — acel pamflet! Susține cu totă hotărîrea și mai departe cele Țise de d-sa. Inșe fōrte pocită i-se pare zăpăceala procurorului, când d-lui vede în poezie și transgressiune și delict deodată... Chiar acum a perit un om de al lor, care și elu s'a luptat pentru libertatea presei: spună dér jurați, că e liberă presa?

Finindu-se vorbirile, la 12 ore președintele reasumază odată apărarea, admoniază pe jurați să fiă drepti, conșciențioși, apoi predă actele juraților, cari după o sfățuire de peste 1/2 oră fōrte „justă“ și „conșciențiosă“, vin cu întrebările puse de tribunal astfel rezolvate:

1) Sunt conșciențioși jurați, că poezia incriminată cuprinde agitare? — 12 da. 2) Dēcă da, atunci sunt ei conșciențioși, că cuprinde în adevăr neglijarea atențiunii și *gondosság*-ului, prescrie în art. de lege 34 din 1852? — 12 da. 3) Sunt ei conșciențioși, că redactorul „Tribunei“ e Andreiu Balteșu? — 12 ba. 4) Vinovat e Andreiu Balteșu? — 12 da. 5) Sunt conșciențioși, că au neglijat atențiunea și îngrijirea cuviinciosă? — 12 da. 6) Sunt conșciențioși, că editorul „Tribunei“ e I. Popa Necsa? — 12 da. 7) Vinovat e I. Popa Necsa? — 12 da.

Fiind unanim condamnati amēndoi, tribunalul încă îi declară judecătoreșce de vinovați. Spesele pertractării 24 fl. 63 cr.

Procurorul: cere să se aplice pedepsă maximală și mai departe confiscarea a 300 fl. din cauțiunea Țiarului din Sibiu „Tribuna“, er sentința să se publice în fruntea foii respective în limba maghiară.

Dr. G. Ilea: cere minimul pedepsei. Tribunalul se retrage spre a aduce sentința. La 1 oră d. a. enunță președintele tribunalului sentința, în înțelesul căreia: *A. Balteșu 4 luni arest. I. Popa 200 fl. pedepsă în bani* său 20 zile arest; 300 fl. se confiscă din cauțiunea Țiarului „Tribuna“, plus încă 24 fl. 61 cr. spese. Sentința trebuie publicată în fruntea foii în limba maghiară.

Apărătorul acuzatilor d-lu Dr. G. Ilea insinuă nulitate.

După 1 oră toți ne-am dus cătră casă lăudându „patriotismul“ lor.

Aleo.

Telegr. part. a „Gaz. Trans.“

Clușiu, 3 Aprilie. În procesul de presă pertractat astăzi înaintea Curții cu jurați de aci, *Simeon Bratn* a fost condamnat pentru adresa de aderență publicată în numărul dela 3 Octomvre 1893 al „Tribunei“, la o amendă de 100 fl. v. a.; *Balteșu* ca responsabil pentru redacția la 60 fl. amendă și subtragerea a 300 fl. v. a. din cauțiunea „Tribunei“. Apărătorul Ilea insinuă nulitate.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena. Din 2 Aprilie 1894.

Table with exchange rates for various commodities like gold, silver, and currencies from different countries.

Table with exchange rates for gold, London (sterling), and Austrian crown.

Cursul pieței Brașov. Din 3 April 1894.

Table with market prices for various goods like Banenote rom, Argint român, Napoleon-d'or, Galben, Ruble rusești, etc.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciureu.

Cumpără la Schmied și nu la Schmiedel. (Este un proverb.)

Acestu proverb se potrivește la stabilimentul meu cel mare, care cumpără cantități mari de marfuri; avându cheltuieli puține pot vinde și ieftin.

Stofe pentru îmbrăcăminte.

Peruvian și Dosking pentru onoratul cleru stoffe prescrie, pentru uniformele funcționarilor c. r., asemenea pentru veterani, pompieri, gimnastici, etc.

Joh. Stikarofsky în Brünn. (Manchesteru, Austriei.)

Depozit permanent de postavuri peste 1/2 milioane florini.

Trimiterea numai cu Ramburse.

Correspondenta în limba germană, boemă, maghiară, polonă, italiană, franceză și engleză.

355,16-24.

Anunțuri (insertiuni și reclame)

Sunt a se adresa subscrisei administrației. In casul publicării unui anunț mai mult de odată se face scădemânt, care crește cu cât publicarea se face mai de multe ori.

Advertisement for Pianu (Stutz) with text: Unu escelentü Pianü (Stutz) cu totul nou, din cauză de strămutare de locuință, e de vëndare: șirul cetățuei Nr. 5, etagiulü primü.

Large advertisement for The Mutual Society of Life Insurance, founded in 1843, with text: Curată reciprocitate. — Fără acționari. Totu venitulü revine celorü asigurați.

Mersulü trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de statü r. u. valabilü din 1 Oct. 1893.

Large railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, etc.) and train times.